

На мій погляд, важливими правовими засобами запобігання та подолання конфліктів у рамках Європейського Союзу можуть стати також запровадження додаткових правових механізмів, які передбачають регулювання нормами права будь-яких відносин між державами-членами, зведення принципів недискримінації і терпимості в ранг загальних принципів права, виключення соціальної дискримінації і заборона підкреслення відмінностей між державами-членами, окремих соціальних груп, будь-яких переваг одного над іншими. Адже джерелом конфлікту в умовах інтеграції, в основному, є нерівність.

Серед інших важливих способів запобігання та подолання конфліктів в рамках Європейського Союзу можна вказати такі:

- створення ефективних національних інститутів;
- демократизація суспільного життя на європейському рівні й посилення прозорості в роботі інститутів та органів Європейського Союзу;
- демократизація відносин між державами;
- всебічне розширення спілкування між народами Союзу та ін.

Європейський Союз майбутнього може бути стабільним за умови прискореного росту менш розвинених країн. Також необхідне усвідомлення довгострокових інтересів, поява суб'єкта, здатного виразити загальну політичну волю всього Союзу.

Література

1. Цит. за: Усатый Н.Н. Современные актуальные проблемы конфликтологии // Вопросы гуманитарных наук. – 2006. – № 2. – С. 86.
2. Кареев Д.В. Типология конфликтов как исследовательская проблема // Личность. Культура. Общество. – М., 2004. – Вып. 4. – С. 45.
3. Цит. за: Дмитриев А.В. Конфликтология. – М., 2001. – С. 27.
4. Рубинский Ю. Франция: конфликт цивилизаций или кризис моделей? // Современная Европа. – 2006. – № 1. – С. 49-60.

УДК 340.116(477):341.174(4)

О. С. Олійник

ІНТЕГРАЦІЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Позначення європейської інтеграції зовнішньополітичним курсом України вимагає приведення національної правової системи у відповідність до положень Європейського Союзу. Правове обґрунтування і регламентація даного процесу здійснюється головним чином Угодою про партнерство та співробітництво між Україною і ЄС [1], Стратегією інтеграції України до ЄС [2], Законами України «Про концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [3], «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» [4].

Згідно з наведеними актами під адаптацією розуміється зближення законодавства України з сучасною європейською системою права; зближення існуючого і майбутнього законодавства України із законодавством Співтовариств шляхом приведення у відповідність до останнього; поетапне ухвалення і впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу; процес приведення законів України і інших нормативно-правових актів у відповідність до *acquis communautaire*. Вдосконалення формулювань шляхом надання їм більшої чіткості, конкретизації свідчить про усвідомлення законодавцем усієї складності процесу наближення національних норм до європейських стандартів.

Позитивну оцінку здобула адаптація законодавства, що відбулася у сферах конкуренції, фінансових послуг, банківської системи, захисту прав інтелектуальної власності, земельних відносин [5]. Подальша адаптація українського законодавства передбачає приділення уваги сферам, які визначаються нормативними актами як пріоритетні, завдяки яким має бути досягнуто економічне благополуччя, розвиток ринкових відносин, комплекс відносин, пов'язаних з прогресом технічних засобів і засобів комунікації, розв'язання екологічних проблем, захист прав людини.

Викладене дозволяє дійти висновку, що в засадах реформування вітчизняного законодавства з метою реалізації курсу на євроінтеграцію закладено використання вузькогалузевого підходу. Природним у даних умовах є підтягання різних сфер суспільного життя до рівня європейських, пов'язане, втім, з певними труднощами подолання стереотипів, що склалися.

Проте найбільшою складністю відрізняється перетворення тих положень українського законодавства, які виступають основою правової системи України, що вимагає кардинального перегляду конституційних цінностей. На жаль, це не знаходить належного відображення в працях вітчизняних учених. При цьому приділяє увагу на себе закріплення в українському законодавстві можливості впровадження правових моделей, що містяться не тільки в директивах і регламентах, але і в таких джерелах права ЄС, як його загальних принципах, вирішеннях Європейського суду і первинному праві, включаючи зміни, внесені ревізуючими договорами і актами недавнього розширення об'єднання.

Особливої актуальності дане питання набуває у зв'язку з можливою конституціоналізацією ЄС, яка супроводжується труднощами не тільки політичного, але і правового характеру для держав, що перебувають у складі даної організації й адаптували свої національні правові системи до загальноєвропейських правил, включаючи також ті з них, якими здійснюється реформування конституційних засад держав-членів об'єднання.

Необхідно відзначити, що існуючі способи конституційного закріплення підстав дії права Співтовариств на національне право держав-членів у вигляді визначення співвідношення внутрідержавного права з міжнародним, а також делегування повноважень Союзу хоча і викликають критику з боку дослідників [6], проте забезпечують дію європейського права, примат його норм над правом національним.

У зв'язку з цим можливе поширення норм Конституції України [7], чинного Закону України «Про міжнародні договори України» [8] в частині надання згоди на обов'язковість міжнародного договору, приєднання України до міжнародних договорів або їх ухвалення, дії міжнародних договорів України на території України на визначення співвідношення українського права і права ЄС, закріплення регулятивних властивостей останнього. Проте процедурному введенню норм Договору, що запроваджує Конституцію для Європи [9] за умов набуття ним чинності, в національне право передують внесення відповідних змін до ряду розділів Конституції України.

Так, під час порівняльного аналізу основних законів пострадянських держав фахівці відзначають закріплення більшістю конституцій (зокрема Конституцією України) як головного завдання забезпечення суверенітету держави [10]. Дане положення, пов'язане з особливостями формування правової системи України, потенційно вступає у конфлікт з тими нормами конституційного договору, які відображають суть процесу інтеграції. Йдеться про закріплення делегування повноважень Союзу державами-членами для досягнення поставлених цілей, координацію політик держав-учасниць, а також про затвердження примату Конституції і правових актів, прийнятих інститутами Союзу під час здійснення наданої йому компетенції над національним правом, необхідність вживання всіх можливих заходів державами-членами для забезпечення виконання зобов'язань, що випливають з Конституції й інших актів Союзу. Перенесення вказаних положень прецедентного походження до конституційної площини повинно орієнтувати вітчизняного законодавця на ускладнення інтеграції, що неодмінно призведе до зміни цілого ряду властивостей держави, які були притаманні їй раніше, проте із часом поступово втрачають свою актуальність.

Значним корективом підлягає компетенція органів державної влади, зважаючи на закріплення конституційною угодою можливостей розширення предмету регулювання європейського права, що ставить під питання існуючу національну конституційну охорону їх статусу. У той самий час, з метою реалізації принципу представницької демократії, документом передбачена своєрідна компенсація функціональних обмежень внутрішньодержавних органів влади шляхом надання контрольних повноважень національним парламентам.

Таким чином, участь України в європейській інтеграції неможлива без створення відповідних умов всередині її правової системи, перш за все у сфері конституційного регулювання, які мали б забезпечувати відповідність положень законодавства, що втілюють вітчизняну юридичну доктрину, з новітніми досягненнями загальноєвропейського права, що потребує концентрації значних зусиль української сторони.

Література

1. Угода про партнерство та співробітництво між Україною та Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (Угоду ратифіковано Законом № 237/94-вр від 10 листопада 1994 р.) // Офіційний Інтернет ресурс Верховної Ради України – <http://www.rada.kiev.ua>.

2. Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу: Затв. Указом Президента України № 615/98 від 11 червня 1998 р. // Офіційний Інтернет ресурс Верховної Ради України – <http://www.rada.kiev.ua>.
3. Про Концепцію Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 21 листопада 2002 р. // Офіційний Інтернет ресурс Верховної Ради України – <http://www.rada.kiev.ua>.
4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. // Офіційний Інтернет ресурс Верховної Ради України – <http://www.rada.kiev.ua>.
5. Спільна доповідь про виконання Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та ЄС // Євробюлетень. – 2003. – Трав.
6. Хартлі Т.К. Основы права Европейского сообщества: Пер. с англ. – М.: Закон и право, ЮНИТИ, 1998. – 703 с.
7. Конституція України // Відомості Верховної Ради. – 1996. – № 30.
8. Про міжнародні договори України: Закон України від 29 червня 2004 р. // Офіційний Інтернет ресурс Верховної Ради України – <http://www.rada.kiev.ua>.
9. Проект Договору про запровадження Конституції для Європи // Інтернет-сторінка Центру порівняльного права при Міністерстві юстиції України – <http://www.eclg.gov.ua>.
10. Шумілов А. Питання міжнародного права в конституціях постсоціалістичних держав // Право України. – 2003. – № 3. – С. 147.

УДК 341.174(4):327

О. М. Гладенко

ЄВРОПЕЙСЬКА ПОЛІТИЧНА СПІВПРАЦЯ ЯК ПРООБРАЗ СПІЛЬНОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ І ПОЛІТИКИ БЕЗПЕКИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Інтеграція європейських країн у політичній сфері на всіх етапах загальної інтеграційних процесів є найбільш гострим питанням. Саме політика, а точніше зовнішня політика, є тим, що професор Л.М. Ентін називає серцевиною суверенітету будь-якої незалежної держави [1].

Дослідження саме цієї проблематики, на наш погляд, дозволяє прогнозувати зміну існуючої парадигми зовнішньополітичних відносин Європейського Союзу (далі – ЄС). Аналіз останніх досліджень у даній сфері свідчить про істотний прогрес держав-членів ЄС у формуванні спільних підходів до зовнішньополітичних явищ, що відбуваються за межами ЄС. Так, ухвалення Договору про Конституцію для Європи (далі – Конституція) є яскравою ілюстрацією вказаної тенденції. Конституція самим фактом свого існування серйозно вплинула на процес європейської інтеграції в цілому і його політичну складову зокрема. Розширення цілей Спільної зовнішньої політики і політики безпеки (далі – СПБЗ), істотна зміна механізму реалізації вказаних цілей, введення поста Міністра закордонних справ ЄС – представника Союзу з питань СПБЗ, збільшення кількості випадків ухвалення рішень кваліфікованою більшістю Ради Європейського Союзу, передбачення створення спільної безпеки і оборони, можливість здійснення співпраці в рамках створюваного Європейського агентства з питань озброєння, досліджень і військового потенціалу, посилення